

А.В.Арсеньєва, Д.А.Ровинського та ін. Найбільше таких відомостей у місяцесловах, путівниках, каталогах бібліотек, бібліографічних виданнях, списках, родоводах.

Часті запити читачів про ілюстративний матеріал по темі «Києво-Могилянська академія» спонукали до створення розділу «Ілюстративний матеріал».

Другий випуск покажчика «КМА у фондах книжних колекцій ЦНБ АН України» має такі особливості:

1. Опис видань подається за титульним аркушем під прізвищем автора чи під заголовком, а коли автор є особа духовна, - із зазначенням духовного стану. Поряд може бути його мирське ім'я, якщо воно є у виданні.

2. Разом з описом вказується пошуковий шифр видання у фондах ЦНБ.

3. З багатотомних видань описується лише том, у якому є матеріали, що відповідають даній темі.

4. Якщо праця надрукована в кількох журналах, то подаються відомості про всі наявні в бібліотеці публікації.

У книжних зібраннях і колекціях ЦНБ є примірники з бібліотеки Києво-Могилянської академії (приблизно тисяча одиниць), написи на яких свідчать про приналежність до неї, а також книги періоду існування КМА. У майбутньому буде підготовлено випуск, присвячений їм. Передбачається серія випусків бібліографії визначних діячів КМА.

З ФОНДІВ БІБЛІОТЕК

Л.В.Зайчик

ПОВЕРТАЮТЬСЯ УНІКАЛЬНІ КНИГИ

У Державній історичній бібліотеці України (ДІБ) зберігається великий масив польськ забороненої літератури.

У 1949 р. з основного фонду було видучено 1335 книг і передано в спецфонд. В 1950 р. заборонених книг нараховувалося 3175 примірників, у 1954 р. - 5650, в 1960 - 6519, в 1984 р. - 7015.

Щорічно частина літератури вливалася в основний фонд. А 3897 примірників «репресованих» книг - повернулася до читачів тільки в 1990 р.

У спецфонді в основному знаходилися видання суспільно-політичної спрямованості (близько 80%): книги з історії комуністичної партії, революційного руху і становлення колишньої Радянської держави, агітаційно-масові та навчально-методичні посібники.

Наразі з працями державних і партійних діячів (М.Бухаріна, Х.Раковського, О.Рикова, Л.Троцького та ін.) зі спецфонду ДІБ повернулася книга істориків, які брали участь у революційному русі в роботі колишнього радянського державного апарату (В.Невського, М.Покровського, О.Ярославського), економістів, письменників і поетів (Л.Авербаха, В.Переверзєва, О.Безверхнього, М.Кальнова, Ю.Либедівського, З.Гінзіус, Д.Мережковського, В.Набокова, М.Цвєтасвої та ін.)

Найбільший інтерес викликають читачі до літератури з історії України, зокрема праць В.Антоновича, Д.Антоновича,
С. Зайчик *Людмила Висторіна, Київ, 1994*

Д.Багалія, В.Дорошенко, М.Грушевського, І.Крип'якевича тощо. Повернулася в обіг збірники, видані історичною секцією Всеукраїнської Академії наук під редакцією М.Грушевського.

Так, у збірнику «Київ та його околиці в історії і пам'ятках» (1926) подано цілу інформацію про боротьбу міста за автономію, про реліквії старого київського словорядування, національно-соціально-перегрупування населення в після-революційний період (1917 - 1923).

У збірнику «За сто літ» (книга 6 за 1930 р.) підбрано документи громадського й літературного життя України XIX - початку XX ст., зокрема матеріал Федора Савченка про неопубліковану історію України Олександра Мартоса «Чужак або Україна в 1768 році», листи М.Костомарова до А.Красьського, І.Корнілова, листи П.Чубинського до Я.Полонського та ін.

Унікальним є видання «Черная книга. Сборник статей и материалов об интервенции Антанты на Украину в 1918 - 1919 г.г.» (1925).

Видання «Чернігів і північне Лівобережжя. Огляди. Розвідки. Матеріали» (1928) розповідає про пам'ятки культурного, містенького життя, про політичні події. У книзі подано ілюстрації соціально-економічного, культурно-вобутового й політичного процесів, що відбувалися на цій території.

«Історія козацчини» І.Крип'якевича (1934) - знайомить читачів з початком і кінцем козацчини, зачатком козаків, бо-

ротьбою за незалежну Українську державу, життям і діяльністю гетьманів.

Повернулося в обіг видання Н.Н.Штифа «Погроми на Україні (період добровольчеської армії)» (1922), де розкриваються страшні картини катувань, масових вбивств, викорінення сардських обшин.

Унікальним документом є книга «Т.Г.Шевченко і кияно-методичні. Історично-літературна розвідка» (1925), побудована на архівних джерелах. Здійснено огляд історичних джерел, проаналізовано духовну концепцію Шевченка, відбиту в його поетичних творах, написаних до 1847 р.

Тривалий час знаходилася у спецфонді книга Д.Багалія «Український мандрівний філософ Г.С.Сковорода» (1926). В основний фонд повернулася 1990 року. Він поповнився і довідково-бібліографічними матеріалами: «Справочная книга. Весь Киев на 1926 год» (1926), «Адресная и справочная книга. Вся Украина на 1924 - 1925 годы» (1925) тощо. У довідниках узагальнено інформацію про адміністративне, господарське і громадське життя України та Києва. Співоробниками ДІБ створено «Картотеку літератури, повернутої із спецфонду». У науковій і культурній обіг вийшли унікальні документи, книги, що сприятиме відновленню історії українського народу.